

Pedagogiset ohjeet

Johdanto

Kuvat kertovat tarinoita. Kuvien kieli on sekä henkilökohtaista että universaalia. Kuvakirjat ovat tarinoita ja taideteoksia. Tarinankertojia ovat sekä tarinoita kirjoittavat, että niitä piirtävät taiteilijat. Ennen sanoja meillä on kuvat, ennen kuin osaamme kirjoittaa, osaamme piirtää.

Kiitos kasvattaja, että annat kynän ja siveltimen nuorimpien käsiin.

Tämä materiaali on saanut inspiraationsa *Kollektivet* -näyttelyyn osallistuneilta kymmeneltä kuvittajalta – siitä, miten he luovat, miten he näkevät luomisen(sa), miten he testaavat uutta, miten he kertovat tarinoita kuviensa kautta ja miten vakavasti he suhtautuvat piirtämiseen. Tässä aineistossa kuvakirja sekä mediana että taide-muotona on keskeisellä sijalla.

Voit käyttää materiaalia sellaisenaan tai yhdistää sen muihin opetussisältöihin. Materiaali on joustavasti jäsennelty, eikä tehtäviin kuluva aika ole sidottu oppituntien keston. Tehtävien pituus vaihtelee, ja aika-arviot löytyvät myöhemmin tekstissä.

Kollektivet-näyttely

Kollektivet-näyttelyssä on esillä kymmenen suomalaisen kuvittajan töitä. Se on leikkisä näyttely, joka ottaa taiteen vakavasti. Se tarjoaa mahdollisuuden päästä sisälle taiteeseen ja sen teemoihin ja on siten enemmän kuin visuaalinen kokemus.

Suosittelemme tutustumaan näyttelyyn ennen vierailua katsomalla tämän lyhyen videon yhdessä (QR-koodi oikealla).

Seuraavat kuvittajat ovat mukana näyttelyssä. Suosittelemme myös tutustumaan heidän kuvakirjoihinsa etukäteen:

Linda Bondestam, Sanna Pelliccioni, Jenni Erkintalo, Erika Kallasmaa, Jenny Lucander, Laura Merz, Lena Frölander-Ulf, Maria Sanna, Maija Hurme ja Edith Hammar.

Edith Hammarin graafiset romaanit on suunnattu vanhemmalle kohderyhmälle.

Näyttelyyn kuuluu myös lyhyitä dokumenttielokuvia kuvittajista. Niissä pääsemme näkemään heidän työskentelyään, saamme kuulla heidän inspiraationlähteistään sekä ammatinvalintaansa liittyvistä ajatuksista. Dokumenttielokuvat ovat noin 15 minuutin mittaisia, ja ne löytyvät täältä (QR-koodi oikealla).

Kuvitusvihko

Tulosta kuvitusvihko jokaiselle ryhmän oppilaalle. Huomaa, että sinun on tulostettava koko PDF-tiedosto ja tulostettava se kaksipuolisesti, jotta sivut ovat oikeassa järjestyksessä. Taita sivut keskeltä A4-kokoisiksi ja asettele oikeaan järjestykseen sivunumeroiden mukaan.

Vihko ja tämä opas tarjoavat 12 hetkeä kuvataiteen ja kuvituksen parissa. Ne kutsuvat sinut inspiroitumaan kuvakirjoista, kokeilemaan erilaisia materiaaleja ja tekniikoita sekä näkemään itsesi tarinankertojana.

Kun omat kuvitusvihot ovat valmiita, voi ne asettaa muiden nähtäville

Esittelyvideo
näyttelystä

Lyhytdokumentit

Kansi

Kesto: 40 min**Valmistelut**

- ✓ Kerää katseltavaksi paljon kuvakirjoja.
- ✓ Ota esille värikynät, väriliidut ja tussit.

Vaihe 1**Tutustu kuvakirjoihin**

Korosta oppilaille, että vaikka kirjat on tarkoitettu nuoremmille lukijoille, ne voivat olla mielenkiintoisia ja opettaa siitä, miten tarinan voi kertoa kuvien avulla.

Tarkastelkaa erityisesti kansia. Katsokaa useita erilaisia kansia yhdessä. Anna oppilaiden vapaasti valita itse kirjat ja katsoa niitä tarkemmin ennen kuin aloitatte yhteisen keskustelun. Mitä kansikuvat ryhmän mielestä kertovat? Mitä niissä tapahtuu? Mistä kirja mahtaa kertoa? Onko kuvissa yksityiskohtia tai muuta, mikä teidän mielestänne mielenkiintoista?

Vaihe 2**Kuvitukset**

Esittele kuvitusvihko. Tämä on kirja oppilaan omille kuville. Sinne he voivat piirtää ja kokeilla asioita, joita kuvittajat tekevät. Kuvittele, jonkun työ on piirtää ja värittää kuvia kirjoihin. Sellaista henkilöä kutsutaan kuvittajaksi.

Vaihe 3**Kuvitukset: kansikuvan piirtäminen**

Oppilaat saavat piirtää kansikuvan vihkoonsa.

Miltä he haluavat kansikuvan näyttävän, ja mitä he tahtovat sen kertovan omasta vihostaan?

s. 1 Kuuntele ja piirrä

Kesto: 30-40 min**Valmistelut**

- ✓ Valitse kirja, jota luet ryhmälle.
- ✓ Ota esille kynät ja väriliidut.

Vaihe 1**Ääneen lukeminen**

Lue kirja kokonaan ja näytä kirjan kuvia lukiessasi.

Vaihe 2**Kuvitukset: Kuuntele ja piirrä**

Oppilaat kuuntelevat kirjan uudelleen ja piirtävät jotain kirjaan liittyvää. He voivat piirtää hahmon, paikan tai yksityiskohdan, kuten tietyn esineen tai talon - mitä tahansa. Heidän ei tarvitse piirtää samalla tavalla kuin kirjan kuvittaja, vaan he voivat kuvallaan näyttää, miltä haluaisivat jonkin asian kirjassa näyttävän. Halutessaan he voivat myös piirtää kuvittajan tyyliin.

Anna oppilaille runsaasti aikaa piirtää piirustukset valmiiksi. Lue kirjaa uudelleen useita kertoja tai kuunnelkaa musiikkia piirtämisen aikana.

Vaihe 3**Kuvitukset: Kirja**

Kirjoita kanteen piirtämäsi kirjan nimi.

s. 2 Vaali mielikuvitusta tai todellisuutta

Kesto: 20 min

- Valmistelut**
- ✓ Ota esiin väriliidut, -kynät ja tussit.
 - ✓ Valitse kaksi kuvakirjaa, joista toinen käsittelee jotain epätodellista ja toinen kertoo jostain todellisesta asiasta.
- Vaihe 1**
- Mielikuvitus ja todellisuus**
- Keskustele oppilaiden kanssa mielikuvitustarinoista ja todellisista tarinoista. Mikä heidän mielestään on niiden ero? Mielikuvituksellisiin tarinoihin liittyy asioita, jotka eivät ole todellisia – kuten olentoja, outoja paikkoja tai erikoisvoimia. Niissä voi olla puhuvia eläimiä tai eläviä esineitä, fantasiamaailmoja ja sankareita, joilla on yliluonnollisia voimia.
- Vaihe 2**
- Kuvitukset: Vaali mielikuvitusta tai todellisuutta**
- Oppilaat piirtävät jotain, mitä he haluavat kasvattaa ruukussa. Se voi olla asia, joka oikeasti voi kasvaa ruukussa, tai jotain aivan muuta, mikä ei missään nimessä voisi kasvaa ruukussa.

s. 3 Hahmot

Kesto: 40 min

- Valmistelut**
- ✓ Ota esille paljon kuvakirjoja.
 - ✓ Valitse kuvakirja, jossa on paljon hahmoja.
 - ✓ Ota esiin väriliidut, värikynät ja tussit.
- Vaihe 1**
- Ääneen lukeminen**
- Lue kirja, jossa on monta hahmoa. Kehota oppilaita havainnoimaan kirjan henkilöitä ja hahmoja sekä kuvissa että tekstissä. Näytä kuvat lukemisen aikana.
- Vaihe 2**
- Keskustele**
- Keskustelkaa vapaasti kirjan hahmoista. Keitä he ovat? Miltä he näyttävät? Mitä he tekevät? Ovatko he ihmisiä? Eläimiä? Esineitä? Jotain muuta? Mikä hahmojen ominaisuuksissa ja tavasssa, miten ne on piirretty, herätti oppilaiden kiinnostuksen? Anna tilaa kaikille aiheesta syntyville keskusteluille!
- Vaihe 3**
- Tutustu hahmoihin**
- Anna oppilaiden katsoa kuvakirjoja yksinään, ja anna tehtäväksi tarkastella hahmoja.
- Vaihe 4**
- Kuvitukset: Hahmot**
- Oppilaat saavat piirtää oma hahmonsensa vihkoon. Heidän tulisi myös täyttää hahmoa koskeva tietoruutu. Sopisiko hahmo pää- vai sivuhenkilöksi? Nimeä kolme faktaa hahmosta. Ne voivat olla ominaisuuksia, millainen hän on, mistä hän pitää, mitä hän osaa tai ei osaa jne.

s. 4 Nopeaa hupia!

Kesto: 5–10 min

Valmistelut ✓ Ota esille väriliidut, värikynät ja tussit.

Vaihe 1

Kuvitukset: Nopeaa hupia

Taiteen ei tarvitse olla täydellistä tai vakavaa. Joskus voit luoda jotain nopeasti ja ajattelematta liikaa.

Oppilaat piirtävät ajoneuvon (tai mitä tahansa muuta sovittua) 30 sekunnissa.

Ota aikaa ajastimella ja anna oppilaiden piirtää.

Halutessanne voitte jatkaa 30 sekunnin harjoitusta ja piirtää esim. eläimiä, kasvoja, taloja jne.

Vaihe 2

Keskustele

Keskustelkaa kaikki yhdessä. Mikä nopeassa piirtämisessä oli hyvää, mikä haastavaa? Oliko se hauskaa, vaikeaa tai erilaista? Oliko piirtämisen aloittaminen helpompaa vai vaikeampaa kuin normaalisti?

s. 5 Teksti kuvaksi

Kesto: 30 min

Valmistelut ✓ Tulosta seuraavat lauseet ja leikkaa jokainen lause omalle lapulleen (tai kirjoita lauseet käsin pienille lapuille). Lauseita on kymmenen, joten jos teitä on ryhmässä enemmän, voitte tulostaa osan lauseista useaan kertaan tai keksiä omia lauseita.

Robotti nauttii auringonlaskusta.

Lohikäärme nukkuu lempipaikallaan.

Äiti nostaa kaapin.

Kissa on löytänyt hauskan lelun.

Lintu lentää metsän yllä.

Sataa, ja kaikki alkaa kasvaa.

Talo on suuri ja pimeä.

Eläimet kokoontuvat puun alle.

Valtavien vuorten keskellä on pieni sankari.

Kolme ystävää leikkii kaupungilla.

Vaihe 1

Tekstejä kaikille

Jaa jokaiselle yksi lauseen sisältävä lappu tai anna oppilaiden itse vetää lause hatusta. Voit myös jakaa lauseet oppilaille jollain muulla ryhmällesi sopivalla tavalla.

Vaihe 2

Kuvitukset: Teksti kuvaksi.

Oppilaat piirtävät kuvan, joka kertoo tekstin tarinan. Oppilaiden tulisi piirtää jotain, joka kertoo enemmän kuin pelkkä teksti. Kuva voi kertoa lisää esimerkiksi tapahtumapaikasta tai vuodena-
jasta, tai siihen voi lisätä uusia hahmoja tai tapahtumia.

Vaihe 3

Kuvitukset: teksti

Kirjoita tai liimaa lause sivulla olevalle viivalle.

s. 6 Uutisesta tarinaksi

Kesto: 40 min

Valmistelut	✓ Oppilaat etsivät ensin verkosta uutisen, josta he voivat saada inspiraatiota. Jos he eivät saa käyttää puhelimiaan, varmista pääsy muille laitteille. ✓ Ota esille väriliidut, värikynät ja tussit.
Vaihe 1	Tutustu uutisiin Maija Hurme sai idean <i>Yksinäisten saarten kartasto</i> -kirjaansa uutisesta, joka kertoi saaresta, joka irtosi mantereesta ja kellui pois. Hän loi uutisen pohjalta oman tarinansa, joka ei vastannut todellisuudessa tapahtunutta. Oppilaat selaavat uutisia löytääkseen idean, josta voivat luoda oman tarinansa. Uutiset voivat koskea mitä tahansa – politiikkaa, musiikkia, viihdettä, urheilua, eläimiä, luontoa jne.
Vaihe 2	Kuvitukset: Keksi kirjan nimi Kun oppilaat ovat valinneet uutisaiheen, he keksivät nimen sitä käsittelevälle uudelle tarinalle, esimerkiksi kirjalle tai elokuvalle. Nimi kirjoitetaan vihosta löytyvälle viivalle.
Vaihe 3	Kuvitukset: uutisesta tarinaksi Oppilaat piirtävät vihkoonsa kuvan, joka kertoo tarinan heidän juuri keksimänsä kirjan nimen takana.

s. 7 Kokeile: Parempi maailma

Kesto: 40–50 min

Valmistelut	✓ Ota esille mahdollisimman monta erilaista lyijykynää ja värikynää, siveltimiä ja vesivärejä ja/tai akryylivärejä, sen mukaan, mitä haluat käyttää. Ota esille myös paperia, jolle voi testailla ja maalata, mielellään A4-koossa. ✓ Vaiheessa 2 tarvitaan paperiliimaa.
Vaihe 1	Väriliitujen ja lyijykynien testaaminen Oppilaat testaavat erilaisia kyniä ja värikyniä. Miten erilaisilla lyijykynillä ja värikynillä piirretään? Miten erilaisilla lyijykynillä ja väriliiduilla väritetään? Miltä tuntuu käyttää erilaisia kyniä ja värikyniä? Miten ne piirrettäessä eroavat toisistaan?
Vaihe 2	Testaa sivellintä Oppilaat kokeilevat, mitä kaikkea sivelimellä voi tehdä, millaisia jälkiä ja muotoja sillä voi luoda. Miltä näyttää, jos: • painaa kovaa/kevyesti • käyttää paljon vettä ja vähän väriä • käyttää vähän vettä ja paljon väriä • taputtelee sivelimellä • pyörittelee sivellintä • vetää sivellintä eri tavoin jne.
Vaihe 3	Kuvitukset: Paremman maailman testaaminen Oppilaat valitsevat, millaisia kyniä, värikyniä ja värejä/siveltimiä he haluavat käyttää. He voivat vapaasti sekoittaa tekniikoita. He piirtävät kuvan, joka symboloi heille parempaa maailmaa. Se voi olla keksintö (uusi tai olemassa oleva), muutos (joka on jo tapahtunut tai jota he toivovat) - tai mitä tahansa, jonka he tulkitsevat "paremmaksi maailmaksi".

s. 8 Minun kädessäni

Kesto: 30 min

Valmistelut ✓ Ota esiin väriliidut, värikynät ja tussit.

Vaihe 1 **Kuvitukset: Piirrä käsi**
Oppilaat piirtävät oman kätensä ääriiviivat vihon sivulle.

Vaihe 2 **Jotain valtavaa**
Jokainen oppilas miettii jotain suurta, valtavaa - eläintä, rakennusta, jotain luonnossa, ajoneuvoa, jotain avaruudessa jne.

Vaihe 3 **Kuvitukset: Jotain valtavaa kädessäni**
Oppilaat piirtävät keksimänsä valtavan asian vihkoon piirrettyyn omaan käteensä.

Vaihe 4 **Kuvitukset: Kuvakerronta**
Oppilaat miettivät ja tulkitsevat, mitä kuva kädestä ja valtavasta esineestä kertoo. He voivat mielellään kertoa ryhmälle, mitä he näkevät kuvassa.

s. 9 Haaste

Kesto: 30 min

Valmistelut ✓ Ota esille väriliidut, lyijykynät ja akryylivärit.
✓ Ota esille vanupuikkoja, papiljotteja, pesusienien paloja ja muita outoja esineitä, joita voidaan käyttää nestemäisellä maalilla maalaamiseen.
✓ Ota esiin piirustuspaperia.

Vaihe 1 **Herätä uteliaisuus**
Monet Kollektivetin kuvittajat käyttävät tekniikoita, joilla vältetään liiallinen tarkkuus ja saadaan aikaan kiinnostavampia viivoja ja kuvioita. He etsivät tapoja, joissa oma hallinta on vähäisempää ja joiden avulla he voivat itse yllätyä ja löytää uusia tapoja piirtää. Kokeilkaa tekin! Hyödynnä uteliaisuutta ja piirrä eri tavalla kuin yleensä. Älä ajattele: "Näin tapahtuu, kun piirrän", vaan kysy itseltänne: "Mitä tapahtuu, jos piirrän näin?"

Vaihe 2 **Haaste**
Käytä kuvitukseen irtonaisia piirustuspapereita vihkon sijaan. Oppilaat piirtävät ja värittävät lyijykynillä ja väriliiduilla uusilla tavoilla, esimerkiksi käyttämällä kättä, jota he eivät yleensä käytä, pitämällä kiinni kynän yläosasta tai pitämällä väriliitua kädessään oudolla tavalla. He testaavat myös muita työkaluja kuin siveltimiä akryylimaalilla maalaamiseen. Kokeilkaa maalaamista edellä mainituilla esineillä tai millä tahansa romulla ja jämäpaloilla, jotka mielestänne sopivat tarkoitukseen. Millaisia kuvioita tulee, kun niitä painaa paperia vasten? Millaisia kuvioita tulee, kun niitä vetää paperia pitkin? Tyyli on vapaa!

Vaihe 3 **Kuvitukset: Haaste**
Kun testipaperi on valmis ja kuivunut, liimaa se omaan vihkoosi.

Valmistelut

- ✓ Ota esille värikynät, väriliidut ja tussit.
- ✓ Tulosta alla oleva lista ja leikkaa niin, että jokainen paikka ja aktiviteetti on omalla lapullaan. Jos ryhmässäsi on enemmän kuin kymmenen oppilasta, tulosta lista tuplana. Laita paikat yhteen purkkiin/kasaan ja aktiviteetit toiseen.

Paikat:

Metsä

Mer

Luola

Museo

Vuoret

Kaupunki

Aavikko

Juna

Linnunpönttö

Parkkipaikka

Aktiviteetit:

Jalkapallon pelaaminen

Soittimen soittaminen

Kakkujen ja leivonnaisten syöminen

Shakin pelaaminen

Tietokonepelien pelaaminen

Kanojen ruokinta

Kalastus

Disco

Kukkien poimiminen

Rullalautailu

Vaihe 1

Paikat ja aktiviteetit

Yksi tehokas lähestymistapa kuvakirjojen kuvituksessa on yhdistää aktiviteetti ja paikka, joita ei yleensä yhdistetä toisiinsa, esimerkiksi karaoken laulaminen saunassa (*Portal*, Edith Hammar). Oppilaat valitsevat sokkona paikan ja aktiviteetin. Jos joku saa aktiviteetin ja paikan, jotka sopivat hyvin yhteen, voi toisen niistä vaihtaa.

Vaihe 2

Kuvitukset: Yllätys

Oppilaat piirtävät saamansa aktiviteetin saamaansa paikkaan, esim. hahmoja pelaamaan jalkapalloa metsässä. Oppilaat saavat valita itse, millaisia hahmoja kuvissa käyttävät.

Takakansi

Kesto: 40 min

Valmistelut

- ✓ Ota esille useita kuvakirjoja.
- ✓ Ota esille värikynät, väriliidut ja tussit sen mukaan, mitä haluat käyttää.

Vaihe 1

Tutustu kuvakirjoihin

Katsokaa yhdessä monien erilaisten kuvakirjojen takakansia. Anna oppilaiden vapaasti valita kirjat itse ja tutustua niihin tarkemmin ennen kuin aloitatte yhteisen keskustelun. Mitä takakannesta löytyy? Onko siellä kuvia? Mitä kuvat ryhmänne mielestä kertovat? Mitä niissä tapahtuu?

Vaihe 2

Kuvitukset: takakansi

Oppilaat saavat piirtää kuvakirjalleen takakannen, joka toimii eräänlaisena loppuna kirjalle. Se voi sisältää kuvia, tekstiä tai molempia.

Oma kuvitusvihko -näyttely

Ajattele! Nyt jokainen on luonut oman kuvitusvihkon!

Tehkää näyttely, jossa kaikki kuvitusvihkonne ovat yhdessä esillä ryhmähuoneessanne tai koulussa paikassa, jossa muutkin voivat nähdä näyttelyn.

Olette tehneet omat kuvitusvihkonne ja luoneet oman kollektiivisen näyttelyn – yhdessä!

